

Remissyttrande angående Europeiska kommissionens förslag till Förordningen om industriell acceleration och omställning

(Industrial Accelerator Act, COM(2026/956); remiss KN2026/00781)

Dokumenttyp	Remissyttrande
Remissinstans	Chalmers tekniska högskola
Avsändare	Chalmers tekniska högskola och Stiftelsen Chalmers tekniska högskola
Ärende	Europeiska kommissionens förslag till Förordningen om industriell acceleration och omställning (Industrial Accelerator Act), COM(2026/956), remiss KN2026/00781
Datum	Maj 2026

Sammanfattande ställningstagande

1. Chalmers ser betydande möjligheter i IAA, förutsatt att förslaget i den fortsatta EU-beredningen utformas så att det stärker både industriell konkurrenskraft och hela innovationskedjan från forskning till test, pilot, demonstration, uppskalning och nya företag.
2. Chalmers ser inte stark basindustri och forskningsbaserade startups som ett motsatsförhållande. Tvärtom är de ömsesidigt beroende och bör stärkas samtidigt.
3. Sverige bör i förhandlingarna verka för att industriella accelerationsområden enligt artikel 25 till 27 kan fungera som integrerade miljöer för produktion, test, demonstration, forskning, kompetensförsörjning och entreprenörskap.
4. Offentlig upphandling och offentliga stöd enligt kapitel III bör användas för att skapa ledande marknader, men utformas proportionerligt, med låg administrativ börda och så att även mindre bolag, nya tekniker och test- och demonstrationsmiljöer kan bidra.
5. Reglerna om utländska direktinvesteringar enligt artikel 18 till 22 bör främja högkvalitativa investeringar, tekniköverföring, kapacitetsuppbyggnad och FoU-investeringar i samverkan med forskningsinstitutioner i unionen, utan att skapa oproportionerliga investeringshinder.
6. IAA bör komplettera, inte tränga undan, långsiktiga investeringar i forskning, forskarutbildning, öppen vetenskap och kompetensuppbyggnad.
7. Genomslaget i Sverige kommer också att bero på hur IAA samspelar med nationella styrmedel för FoU, kompetens, testbäddar och samverkan. Detta bör ske utan att medlemsstaternas skattekompetens inskränks.

Chalmers huvudsakliga synpunkter

Fråga	Ställning	Kommentar
Övergripande ambition	Konstruktivt positiv	Chalmers delar målet att stärka europeisk konkurrenskraft, resiliens och industriell omställning, men bedömer att flera delar behöver förtydligas eller omarbetas för att bli träffsäkra i svensk kontext.
Artikel 25 till 27 och skäl 56 till 58	Ja, med förtydliganden	Accelerationsområden bör utformas som kompletta innovations- och kompetensmiljöer. Forskning, testbäddar, pilot och demonstration, data och kompetensaktörer bör kunna vara en integrerad del.
Kapitel III och bilaga II till III	Försiktigt positiv	Offentlig upphandling och stöd kan skapa ledande marknader, men reglerna behöver vara proportionerliga, förutsägbara och innovationsvänliga samt ge utrymme för nya tekniker och mindre företag.
Artikel 18 till 22 och skäl 44	Ja, med omarbetning	Högkvalitativa utländska investeringar bör kunna kopplas till FoU, tekniköverföring och kompetensuppbyggnad i unionen, inklusive samarbete med forskningsinstitutioner. Samtidigt måste investeringsklimatet förbli attraktivt.
Akademins roll och öppen vetenskap	Måste värnas	IAA bör stärka nyttiggörande utan att försvaga grundforskning, publicering, internationell samverkan, dataflöden och deltagande i standardisering.
Samspel med nationella styrmedel	Ja	För att IAA ska få genomslag i Sverige behöver EU-instrumenten samspela med nationella styrmedel för FoU, kompetens, testmiljöer och samverkan.

1. Inledning

Chalmers tekniska högskola och Stiftelsen Chalmers tekniska högskola lämnar detta yttrande gemensamt. Remissen är ställd till Chalmers tekniska högskola, men Chalmers bedömer att ett gemensamt yttrande är motiverat eftersom IAA berör både lärosätets kärnuppgifter inom utbildning, forskning och samverkan och de koncerngemensamma strukturerna som stiftelsen ansvarar för inom nyttiggörande, testmiljöer, forskningsnära utveckling och bolagsbyggande.

Påverkan av IAA på lärosäten i allmänhet kan vara mer indirekt. För Chalmers blir den potentiellt mer direkt, eftersom Chalmers kombinerar akademisk kärnverksamhet med etablerade strukturerna för nyttiggörande, inklusive Chalmers Ventures, Chalmers Next Labs och nära samverkan med Chalmers Industriteknik. Chalmers strategi mot 2041 syftar till att förena akademisk excellens med högeffektivt nyttiggörande. Det gör att IAA, rätt utformad, kan få särskild betydelse för Chalmers och för Västsveriges industriella utveckling.

Chalmers ser därför detta yttrande som ett inspel inte bara om industriell politik i snäv mening, utan om hur Sverige och Europa kan bygga ett mer sammanhållet system där forskning, kompetens, testmiljöer, investeringar, basindustri och nya teknikföretag förstärker varandra.

CHALMERS

2. Övergripande bedömning

Chalmers ser betydande möjligheter i kommissionens förslag. Europa behöver stärka sin industriella kapacitet, produktivitet, resiliens och förmåga att genomföra tekniksprång i strategiska sektorer. Samtidigt behöver IAA utformas så att dessa mål nås utan onödig administrativ börda, utan att befogenhetsfördelningen mellan EU och medlemsstaterna rubbas mer än nödvändigt och utan att redan starka europeiska investeringsmiljöer försvagas.

För Chalmers är det centralt att IAA inte skapar ett motsatsförhållande mellan stark basindustri och forskningsbaserade startups. Tvärtom är de ömsesidigt beroende. Stora industriinvesteringarna skapar efterfrågan, verifieringsmiljöer, skala och värdekedjor. Startups och scaleups bidrar med ny teknik, specialiserade leverantörsled och framtida europeiska industribolag. Ett väl utformat IAA måste därför stärka båda samtidigt.

Chalmers bedömer också att IAA behöver komplettera och förstärka långsiktiga investeringar i forskning, forskarutbildning, öppen vetenskap och kompetensuppbyggnad. Om förslaget enbart fokuserar på senare industrialiseringsfaser riskerar Europa att få större produktionskapacitet, men svagare förmåga att generera nästa våg av kunskap, teknik och nya företag.

3. Synpunkter på artikel 25 till 27 och skäl 56 till 58 om industriella accelerationsområden och möjliggörande villkor

Chalmers anser att industriella accelerationsområden kan bli ett värdefullt verktyg om de utformas som kompletta innovations- och kompetensmiljöer, inte enbart som geografiska områden för snabbare industriell etablering. Artikel 25.2 hänvisar uttryckligen till innovationspotential och till hur många SME och SMC som gynnas. Artikel 26 anger dessutom att medlemsstaterna, där så är lämpligt, ska främja forsknings- och innovationsinvesteringar samt stödja kompetens och utbildning. Sverige bör i förhandlingarna verka för att dessa delar ges verklig tyngd i den fortsatta utformningen.

Det innebär enligt Chalmers att accelerationsområden bör kunna omfatta forskningsinfrastruktur, testbäddar, pilot- och demonstrationsmiljöer, data- och beräkningskapacitet, utbildningsmiljöer och andra funktioner som gör det möjligt att ta teknik från forskning till industriell tillämpning. För Chalmers och Västsverige är detta särskilt viktigt i värdekedjor kopplade till elektrifiering, material, mobilitet, energi och digitaliserad industri.

Samtidigt delar Chalmers uppfattningen att reglerna inte bör utformas så att ett fåtal geografiska områden ges oproportionerliga fördelar på bekostnad av bredare nationella förbättringar. Om accelerationsområden införs bör de fungera som verktyg för klustring, koordinering och snabbare genomförande, inte som substitut för generella förbättringar av tillstånd, nätanslutning, kompetens och investeringsvillkor i hela landet.

Chalmers anser också att artikel 27 och den aggregerade baseline permit-logiken i praktiken bör kunna stödja pilot-, demo- och testanläggningar när dessa är nödvändiga för att ny teknik ska kunna industrialiseras i Europa. Det är ofta i sådana miljöer som avståndet mellan forskning och industriell uppskalning faktiskt överbryggas.

CHALMERS

4. Synpunkter på kapitel III, artikel 7 till 14 och bilaga II till III om offentlig upphandling och offentliga stöd

Chalmers ser potential i att använda offentlig upphandling och offentliga stöd för att skapa ledande marknader i strategiska sektorer. Rätt utformat kan detta stärka efterfrågan på klimatsmarta och avancerade lösningar, ge bättre kommersiella förutsättningar för europeisk industri och göra det lättare att skala ny teknik.

Samtidigt bör Sverige i förhandlingarna verka för proportionalitet, kostnadseffektivitet, låg administrativ börda och god innovationsförmåga i genomförandet. Regler om unionsursprung och lågt koldioxidavtryck bör utformas med försiktighet och där de används vara väl motiverade av försörjningstrygghet och konkurrenskraft. De bör inte i praktiken stänga ute nya tekniker, mindre bolag eller samverkansdrivna test- och demonstrationsmiljöer.

Chalmers vill särskilt framhålla att offentlig upphandling och stöd inte endast bör förstås som verktyg för att premiera färdig industrialiserad produktion. De bör också kunna stödja verifiering, demonstration, första tillämpningar och annan marknadsintroduktion av teknik som ännu inte nått full skala men som är strategiskt viktig för Europa. För svensk konkurrenskraft är det centralt att även framtida leverantörer och teknikföretag ges en väg in i värdekedjorna.

En sådan ansats gynnar både etablerad industri och forskningsbaserade startups. Den gör det möjligt att använda offentlig efterfrågan som ett instrument för att bygga hela ekosystem, inte bara enskilda produktionsvolymen.

5. Synpunkter på artikel 18 till 22 och skäl 44 om utländska direktinvesteringar, FoU och tekniköverföring

Chalmers välkomnar att kommissionens förslag försöker styra mot högkvalitativa utländska investeringar som inte bara tillför kapital utan också tekniköverföring, kapacitetsuppbyggnad och långsiktigt värdeskapande i unionen. Särskilt viktigt är att skäl 44 öppnar för att FoU-investeringar kopplade till utländska investeringar kan riktas till forskningsinstitutioner i unionen, även i form av gemensamma projekt.

Sverige bör i förhandlingarna verka för att denna möjlighet bibehålls och förtydligas. FoU-investeringar bör kunna omfatta gemensamma forskningsprogram, forskningsnära utveckling, test- och demonstrationsmiljöer, doktorandspår, kompetensuppbyggnad och andra former av samverkan som stärker Europas långsiktiga teknologiska kapacitet.

För Chalmers är detta en nyckelfråga. Om stora internationella investeringar i strategiska sektorer ska ge maximalt värde för Sverige behöver de kunna kopplas till den forsknings- och innovationskapacitet som redan finns i starka miljöer. Här kan Chalmers bidra med forskningskompetens, testmiljöer, talangförsörjning och forskningsnära utveckling i nära samverkan med industriella partners.

Samtidigt bör reglerna om utländska direktinvesteringar vara proportionerliga och koordinerade med befintliga regelverk. De får inte skapa generella investeringshinder eller osäkerhet för aktörer som redan har gjort omfattande investeringar i Europa och som är viktiga för svensk ekonomi. Hög kvalitet i investeringar bör eftersträvas, men utan att investeringsklimatet i EU urholkas.

CHALMERS

6. Akademiens roll, öppen vetenskap och kompetensförsörjning

IAA bör stärka nyttiggörande utan att försvaga grundforskning, öppen vetenskap och långsiktig kunskapsuppbyggnad. För Chalmers är det centralt att deltagande i IAA-relaterade satsningar kan förenas med publicering, internationell forskningssamverkan, dataflöden, standardisering och forskarutbildning.

Regler om immaterialrätt, licensiering och tekniköverföring behöver därför vara balanserade. Ett alltför ensidigt fokus på ägande och kortsiktig exploatering riskerar att göra samarbete långsammare och mindre attraktivt. Europa behöver i stället regelverk som både skyddar kommersiellt relevanta tillgångar och gör det möjligt för universitet och forskningsinstitut att fortsätta fungera som öppna och internationellt konkurrenskraftiga kunskapsmiljöer.

Chalmers vill också särskilt understryka betydelsen av kompetensförsörjning. Artikel 26 tar upp både utbildning, träning och högkvalificerad arbetskraft. Det är välkommet. För att IAA ska få verklig effekt måste denna del behandlas som en kärnfråga och inte som ett komplement. Industriell acceleration utan talang, vidareutbildning och forskarutbildad kompetens kommer inte att bära långsiktigt.

7. Samspel med nationella styrmedel

IAA:s genomslag i Sverige och Sveriges framgångar i att attrahera nya investeringar inom detta ramverk kommer också att bero på hur väl EU-instrumenten samspelar med nationella styrmedel för FoU, testmiljöer, samverkan, kompetensförsörjning och kapitalförsörjning. EU-nivåns efterfrågeinstrument kan skapa starkare marknadssignaler, men de räcker inte på egen hand om nationella villkor inte samtidigt stödjer att kunskap, teknik och företag kan växa fram i Sverige.

Chalmers vill därför understryka vikten av att regeringen i det fortsatta arbetet ser IAA i relation till andra svenska reformer och instrument, inklusive FoU-incident, forskningsfinansiering, testbäddar och samverkansstrukturer. Detta bör dock ske inom ramen för nationellt ansvar. IAA bör inte leda till onödig inskränkning av medlemsstaternas skattekompetens eller skapa oklarhet om ansvarsfördelningen mellan EU och medlemsstaterna. En aktuell fråga i detta sammanhang är förslagen i SOU 2026:1 Skatteincitament för forskning och utveckling. Enligt vår uppfattning saknas ett samverkansincitament för kvalificerad FoU i samarbete med universitet, högskolor och forskningsinstitut vilket vi har fört fram i vårt remissvar. Ett sådant incitament behövs för att skapa gynnsamma villkor för det svenska innovationssystemet också i relation till IAA.

8. Avslutande ställningstagande

Chalmers ser betydande möjligheter i IAA, förutsatt att förslaget i den fortsatta EU-beredningen utformas så att det stärker hela innovationskedjan. För Chalmers och Sverige är nyckeln inte att välja mellan stark basindustri och forskningsbaserade startups, eller mellan industriell uppskalning och forskning. Nyckeln är att bygga ett system där dessa förstärker varandra.

Det kräver att universitet, forskningsinstitut, testbäddar, pilot- och demonstrationsmiljöer samt kompetensaktörer ges en tydlig roll i de industriella accelerationsområdenas funktion, i FoU-relaterade investeringsåtaganden och i uppbyggnaden av framtidens europeiska värdekedjor.

CHALMERS

Chalmers är berett att i nära samverkan med industri och offentlig sektor ta ett större ansvar i denna utveckling. Med kombinationen av utbildning, forskning, testmiljöer, forskningsnära utveckling och entreprenörskap kan Chalmers bidra till att IAA inte bara stärker produktion i Europa, utan också Europas förmåga att skapa nästa generations teknik, företag och industriella lösningar.

För Chalmers tekniska högskola	För Stiftelsen Chalmers tekniska högskola
Martin Nilsson Jacobi Rektor och vd	Sara Wallin Vd